

 <p>ЦДПУ Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка</p>	Силабус навчальної дисципліни			
	Д Ж Е Р Е Л О З Н А В С Т В О : практика роботи з історичними джерелами			
	Статус дисципліни: вибіркова			
Галузь знань	03 Гуманітарні науки			
Спеціальність	032 Історія та археологія			
Освітньо-наукова програма	«Історія та археологія»			
Рівень вищої освіти	третій (доктор філософії)			
Форма навчання	денна			
Курс	II курс			
Семестр	4-й			
Обсяг дисципліни	Кредити	3,5	Години	105
	Лекційні			20
	Практичні/семінарські			16
	Лабораторні			–
	Самостійна робота			69
Семестровий контроль	залік			
Викладач	<i>Чорний Олександр Васильович, кандидат історичних наук, доцент</i>			
Контактна інформація	<i>O.V.Chorny@cuspu.edu.ua</i>			
Кафедра	<i>Історії України та всесвітньої історії</i>			
Факультет	<i>історії, бізнес-освіти та права</i>			
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Пропонований курс спрямований на отримання слухачами знань і практичних навичок дослідницької та аналітичної роботи з різними видами історичних джерел.</p> <p>Отримані у ході вивчення курсу знання і навички стануть у нагоді при підготовці наукових публікацій та дисертаційного дослідження.</p>			
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	<i>Мета курсу: навчити слухачів практичній роботі з історичними джерелами при підготовці наукових досліджень з історії.</i>			
Компетентності	<p>ФК 1. Володіти найбільш передовими, концептуальними та методологічними знаннями за спеціальністю 032 «Історія та археологія», уміння застосовувати їх у власних дослідженнях.</p> <p>ФК 4. Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проекти, які дозволяють розв'язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість переосмислити і створити нове знання.</p> <p>ФК 5. Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності.</p> <p>ФК 6. Здатність ініціювати наукові проекти у галузі</p>			

	<p>історичної науки та у професійній сфері діяльності, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації.</p> <p>ФК 7. Здатність визначати ступінь об'єктивності фактологічної основи минулих подій в різних видах джерел, встановлювати та оцінювати достовірність та репрезентативність джерельної інформації.</p> <p>ФК 8. Здатність дотримуватись етичних і моральних норм, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.</p> <p>ФК 9. Готовність до професійної діяльності, з урахуванням особливостей фаху історика та актуальних проблем сучасної гуманітаристики.</p> <p>ФК 10. Здатність до популяризації науково-історичного знання.</p> <p>ФК 11. Готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження.</p>
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Володіти джерелознавчим термінологічно-понятійним апаратом; • Знати основні типи і види історичних джерел; • Уміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами; • Уміти самостійно шукати та аналізувати історичні джерела у межах конкретної історичної проблеми або теми; • Володіти навиками джерелознавчої критики різних типів історичних джерел; • Самостійно реконструювати історичні події або явища на основі різних видів історичних джерел; • Планувати та виконувати наукові дослідження з історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Теми лекційних і семінарських занять:</p> <p>Тема 1. Історичні документи та їхня роль у підготовці наукової продукції з історії. Класифікація історичних джерел.</p> <p>Тема 2. Усні джерела. Методика роботи з усними джерелами в творчій лабораторії дослідника.</p> <p>Тема 3. Матеріальні джерела. Специфіка роботи з археологічними матеріалами та пам'ятками матеріальної культури.</p> <p>Тема 4. Писемні джерела та їхнє місце в творчій майстерні історика.</p> <p>Тема 5. Особливості роботи з археографічними джерелами.</p> <p>Тема 6. Архівні документи та їхнє місце в науковій</p>

роботі історика-дослідника.
Тема 7. Візуальні джерела та особливості роботи з ними істориків-дослідників.
Самостійна робота:
Підготувати план-проспект джерелознавчого розділу або пункту в межах теми виконуваного дисертаційного дослідження та список джерел до нього, оформлений відповідно до діючого держстандарту. Виконане завдання самостійної роботи оцінюється максимально у **40 балів**.

Критерії оцінювання роботи студентів

Підсумковий контроль
 Підсумковою формою контролю з дисципліни «Джерелознавство: практика роботи з історичними джерелами» є **залік**, який проводиться відповідно до навчального процесу.
 Підсумкова кількість балів з дисципліни (**мах. 100 балів**) визначається як сума балів поточного контролю (**мах. 60 балів**) та контролю самостійної роботи слухачів (**мах. 40 балів**).
 Поточний контроль – перевірка та облік знань, умінь і навичок слухачів під час аудиторних занять. Контроль самостійної роботи – оцінювання плану-проспекту джерелознавчого розділу або пункту в межах теми виконуваного дисертаційного дослідження та списку джерел до нього, оформленого відповідно до діючого держстандарту.
Поточний контроль:
 Максимальний бал за виступ з питання певної теми на семінарському занятті для студентів **денної форми** навчання становить **5 балів**.
 Бали за виступ на семінарському занятті нараховуються наступним чином:
5 балів: студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на джерела. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези та вільно дискутує;
4 бали: студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, з коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей;
3 бали: студент засвоїв матеріал на середньому

	<p>(репродуктивному) рівні: може лише відтворити навчальний матеріал, засвоєний на лекції або опрацьований самостійно (законспектований) без критичного осмислення, на рівні переказу, можливо, навіть, за допомогою викладача; іноді порушує логіку викладу, припускається помилок.</p> <p>1– 2 бали: виставляється студентам, які старанно працюють упродовж всього семінарського заняття: роблять вдалі доповнення, виправляють неточності, задають питання доповідачам, беруть участь у колективних обговореннях.</p> <p>Студенти, які не з’явилися на заняття (з поважних чи інших причин) мають право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.</p>
<p>Політика курсу</p>	<p>Вимоги викладача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Засвоєння дисципліни передбачає <i>обов’язкове</i> відвідування лекцій та практичних занять, а також виконання самостійної роботи. 2. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначений викладачем строк. 3. Пропущені заняття (з поважної чи іншої причини) слухачі мають відпрацювати – здати виконані завдання на консультації.
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сайт Інститут української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України – Режим доступу: http://archeos.org.ua 2. Сайт Інституту історії України – Режим доступу: http://history.org.ua/ 3. Енциклопедія історії України – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU 4. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10 5. Періодичні та серійні видання Інституту історії України НАН України – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21SRW=name&S21SRD=UP&S21REF=10&S21CNR=50&S21STN=1&S21FMT=j_brief&C21COM=S&S21P03=VTYP=&S21STR=J
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Рекомендована література</p> <p>Основна</p> <p><i>Архівознавство:</i> Підручник для студентів вищих навчальних закладів України / За ред. Я. С. Калакури. – К., 1998. – 316 с.</p> <p><i>Воронов В. І.</i> Джерелознавство історії України. Курс лекцій. –</p>

Дніпропетровськ, 2003. – 336 с.

Джерелознавство історії України: Довідник: Навчальний посібник для студентів вузів / Я. Є. Боровський, М. Я. Варшавчик, І. Н. Войцехівська та ін.; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; КНУТШ. – К., 1998. – 212 с.

Зашикільняк Л. Методологія історії: Від давнини до сучасності. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 1999. – 226 с.

Зашикільняк Л. О. Вступ до методології історії. – Львів, 1996. – 94 с.

Історичне джерелознавство: Підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін. – К.: Либідь, 2002. – 488 с.

Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Курс лекцій. – Львів: Світ, 1999. – 352 с. – Посилання для скачування: <http://resource.history.org.ua/item/0007089>

Нариси історії архівної справи в Україні / За загал. ред. І. Б. Матяш та К. І. Климової. – К., 2002. – 612 с.

Чорний О. В. Джерелознавство вітчизняної історії. Короткий словник-довідник для студентів напряму підготовки 6.020302 Історія – Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2013. – 80 с.

Додаткова

Бездрабко В. В. Текстологія історична [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Tekstolohiia>

Боряк Г. В., Дубровіна Л. А. Археографія [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2003. – 688 с.: іл. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Arkheohrafiia>

Дашкевич Я. Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни / Упорядн.: А. Гречило, М. Капраль, А. Фелонюк. Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України. – Львів: Літературна агенція “Піраміда”, 2011. – 792 с. – Посилання для скачування: <http://resource.history.org.ua/item/0009651>

Джерелознавство історії України: довідник / Ред. кол.: Боряк Г. В., Войцехівська І. Н., Калакура Я. С. (заст. голови), Павленко С. Ф., Слюсаренко А. Г., Сохань П. С. Київський університет ім. Т. Шевченка, Кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки; НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 1998. – 212 с. – Посилання для скачування: <http://resource.history.org.ua/item/11016>

Затилюк Я. В. Фальсифікат історичного джерела [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=falsyfikat_istorychnogo_dzherela

Коляструк О. А. Документи особового походження як джерела з історії повсякденності // Український історичний журнал. – 2008. – № 2. – С. 145–153. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2008_2_145

Коляструк О. Візуальні документи як особливі джерела історії повсякденності // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – 2008. – 14. – С. 259–264. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/xxx_2008_14_259

Маркітан Л. П. Інформаційний потенціал

кінофотовідеодокументів як історичного джерела // Український історичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 34–49. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2002_5_34

Маркіман Л. П. Друга світова війна в документальних фільмах Олександра Довженка // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 192–196. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2005_3_192

Маркіман Л. Іконографія в системі СІД // Історіографічні дослідження в Україні. – 2000. – 10. – С. 178–191. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/graf_2000_10_1_178

Маркіман Л. Роль кінофотодокументів у поширенні історичних знань // Спеціальні історичні дисципліни. – 1999. – 3. – С. 156–168. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/sid_1999_3_156

Маркіман Л. Фонодокументи: джерелознавчий аспект // Спеціальні історичні дисципліни. – 1998. – 2. – С. 119–127. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/sid_1998_2_119

Папакін Г. В. Зображувальні (візуальні) джерела [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Україна–Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: Наукова думка, 2019. – 842 с. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=2.2.3>

Папакін Г. В. Історичні джерела [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Україна–Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2019. – 842 с. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=2.2.1>

Папакін Г. В. Картографічні джерела [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Україна–Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: Наукова думка, 2019. – 842 с. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=2.2.4>

Папакін Г. В. Усні джерела поведінкова традиція [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Україна–Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2019. – 842 с. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=2.2.5>

Рабенчук О. До питання про візуальне як джерело історичних досліджень // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – 2012. – 17. – С. 29–39. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/xxx_2012_17_29

Синиця Є. В. Археологічні джерела [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Україна–Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2019. – 842 с. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=2.2.9>

Сохань П. С. Джерелознавство історичне [Електронний ресурс] / Енциклопедія історії України: Т. 2: Г-Д / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2004. – 688 с. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Dzhereloznavstvo_istorychne